

De Molukken, butskoppen en het zaadje van Bureau Stadsnatuur



Kees Heij [collectie-adviseur, Natuurhistorisch Museum Rotterdam; c.j.heij@hetnet.nl]

Met het verschijnen van *Straatgras* 30, nummer 1, in juli 2018 werd een mijlpaal bereikt. Ons museummagazine ging de dertigste jaargang in. Voordeel van deze lange publicatiereeks is het ontstaan van een heuse geschiedschrijving van het wel en wee van het museum, over tentoonstellingen, aanwinsten en onderzoek. Graag uw aandacht voor deel vier van de rubriek 'Dertig jaar geleden', deze keer samengesteld door Kees Heij die al bijna een halve eeuw intensief bij het museum betrokken is.

Molukken

Peter Hoogerwerf schrijft in het septembernummer over Hermann Strack (beheerder van het museum in de Blijdortprijd) die op Ambon in het voetspoor van de zeventiende-eeuwse natuurvorser G.E. Rumpf samen met een team specialisten de zeebiologie van dat Molukse eiland wil gaan bestuderen en verzamelen. De 'Rumphius Biohistorische Expeditie' werd realiteit en doordat ik in die periode op Ambon werkte, was ik er ter plaatse nauw bij betrokken. Het leuke is dat er in *Straatgras* op gezinspeeld wordt dat er een Rumphius-tentoonstelling zou moeten komen over de resultaten van de expeditie. De tentoonstelling kwam er eind 1993 en kreeg in 1994 zelfs een tweede leven in Museum Bronbeek.

Jan Nieuwenhuis (1924-2009), de geschiedschrijver van het museum, moet door dit verhaal geïnspireerd zijn want hij schrijft in het decembernummer over de oude collectie 'Molukse' zeeschelpen van het museum. De verzameling, afkomstig van een 20-tal Rotterdamers in Nederlands-Indië, werd in 1859 aan de



▲ *Chicoreus palmarosae* uit de collectie van de oude Rotterdamse Diergaarde; NMR 9930-164745. (Kees Moeliker)

Vereeniging Rotterdamse Diergaarde geschonken en er kleefte een klassiek Amsterdam-Rotterdam relletje aan. Artis, waarvan de schelpenconservator schreef 'dat hij nog nooit zo iets moois gezien had, en er niet van kon slapen', aasde bij monde van directeur G.F. Westerman op de collectie, maar Diergaardedirecteur P.H. Martin was ongevoelig voor het Amsterdamse argument dat Rotterdam geen natuurhistorisch museum had. In 1939, toen de oude Rotterdamse Diergaarde failliet ging, was het NMR al dik tien jaar actief en is de tropische schelpenverzameling uiteindelijk aan ons museum overgedragen. Dankzij verzamelreizen van museummedewerkers is deze collectie aangevuld met recente schelpenvondsten uit Indonesië.

Butskoppen

Naar aanleiding van een op 25 juli 1990 in de Sloehaven van Vlissingen rondzwemmende butskop (*Hyperodon ampullatus*), publiceert Erwin Kompanje een lijst van 19 strandingen van deze dolfijn die vanaf 1584 langs de Nederlandse kust plaatsvonden. Deze vroege staatgrasbijdrage zou een voorbode zijn van een reeks strandingsoverzichten die hij voor ons wetenschappelijke jaarbericht *Deinsea* zou samenstellen. Kompanje maakte hierbij dankbaar gebruik van het intensieve speurwerk van de walvisexpert Anton B. van Deinse (1885-1965), indertijd verbonden aan het museum.

Wat is stadsecologie?

Met een vooruitziende blik meldt Jelle Reumer in het decembernummer dat de



▲ Een recente aanwinst uit Indonesië: *Chicoreus ramosus* van het eiland Kofiau (West-Papua), 23 april 2000; NMR 9930-165055. (Kees Moeliker)

term 'stadsecologie' te hooi en te gras gebruikt wordt. Hij geeft een definitie die duidelijk maakt dat het om meer gaat dan het aanleggen en onderhouden van plantsoenen. Rotterdam loopt qua ecologisch beleid achter, want er zijn steden die al een stadsecoloog in dienst hebben. Reumer schrijft dat er (in 1990) in de Rotterdamse gemeenteraad een motie ingediend is voor een stadsecoloog en dat het Natuurmuseum stadsecologie tot beleidsspeerpunt heeft gemaakt. Het zaadje van Bureau Stadsnatuur was hiermee geplant. In 1997 werd bureau Stadsnatuur Rotterdam (bSR) officieel opgericht, en het is nog steeds een belangrijke afdeling van het museum die de levende natuur bestudeert. In 2022 bestaat het 25 jaar! ◀

Lezen in oude Straatgrassen?

Alle nummers zijn gedigitaliseerd en te downloaden van onze website: hetnatuurhistorisch.nl/organisatie/publicaties/straatgras